

УДК 327 (510+44) «20»

КИТАЙСЬКО-ФРАНЦУЗЬКІ ВІДНОСИНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

Альона Новосілецька

Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Україна, 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10
e-mail: alena.novosiletskaya@mail.ru

Необхідно зазначити, що на початку ХХІ ст. спостерігається досить активна політична й економічна співпраця, а також співробітництво між КНР та Францією у рамках міжнародних і регіональних організацій. Пріоритет у французькій зовнішній політиці в АТР віддається Китаю. І це не випадково. Значення КНР для Франції обумовлено трьома аспектами: геополітичним, економічним і міждержавним. Після закінчення холодної війни та розвалу СРСР КНР зайняла домінуюче становище на сході азіатського континенту [1].

Франція зацікавлена у розвитку взаємовигідних економічних і торгових зв'язків з КНР. Протягом останнього десятиліття ці зв'язки здійснюють зростаючий вплив на стан французької економіки. Торгівля перебуває на першому плані у відносинах двох держав. Франція є одним з локомотивів європейської економіки, китайська економіка є однією з головних рушійних сил азіатського та світового економічного зростання, успішна співпраця цих двох економічних суб'єктів вже вийшла за двосторонні рамки. Чим більшими є результати торгово-економічного співробітництва Франції та КНР, тим більше вигод отримує Європа у цілому [2].

Французько-китайські відносини знаходяться у полі зору науково-дослідних робіт вчених політологів, істориків та економістів багатьох країн. Але потрібно віддати належне, що найбільш жваво дослідження обраної проблематики проходять за участю західних і російських вчених. Зокрема, Т. Зверєва [3] досліджує як політичні, так і економічні аспекти китайсько-французьких відносин. На її думку, сучасна Франція реалізує геополітичну стратегію політичної й економічної присутності у найбільш важливих у стратегічному відношенні регіонах світу, шляхом активної взаємодії з Піднебесною. Ван Тінгін [18] робить акцент на енергетичній політиці КНР щодо Франції, визначає пріоритетні напрямки співпраці двох країн у цій сфері. О.А. Тимофєєв [6] вважає, що між Францією та КНР існують значні розбіжності з регіональних проблем, зок-

рема сирійського питання. М. Лантегне [1] й У. Кротц [5] стверджують, що китайські інвестиції все ще займають невелику частку від загального числа іноземних інвестицій, мають ще великий простір для розвитку у Франції. С. Суттер [4] акцентує на тому, що основоположні принципи ООН виявилися співзвучними із зовнішньополітичним курсом КНР.

Мета даної статті полягає у здійсненні комплексного аналізу основних напрямків і форм французько-китайського співробітництва протягом 2000-2016 рр.

Перш за все необхідно звернути увагу на стан і перспективи розвитку політичних відносин між двома країнами. Важливим став 2004 р., коли у січні китайський лідер Ху Цзіньтао здійснив офіційний візит до Парижу та відкрив Рік Китаю у Франції. 2005 р. став Роком французької культури у КНР. У листопаді 2007 р. під час першого візиту до Пекіну Президента Франції Н. Саркозі були підписані торговельні угоди загальною вартістю 20 млрд. євро [3].

У 2009 р. виповнилося 45 років з дня встановлення дипломатичних відносин між КНР і Францією. Однак вчинені французькою стороною дії та висловлювання щодо Тибету зачепили ювілей. Після громадських заворушень, що відбулися 14 березня 2008 р. у Лхасі, Франція пов'язала Пекінську Олімпіаду з питанням, які зачіпають Тибет. Після цього, незважаючи на багаторазові заяви китайської сторони, Президент Франції напередодні саміту Китай-ЄС зустрівся з Далай-ламою, що завело двосторонні відносини у глухий кут [4].

У тому ж 2009 р. у Лондоні голова КНР Ху Цзіньтао зустрівся з Президентом Франції Ніколя Саркозі й обмінявся з ним думками з приводу китайсько-французьких відносин і шляхів протидії фінансовій кризі. За кілька годин до зустрічі Міністерства закордонних справ КНР і Франції опублікували заяву, в якій сторони знову заявили про готовність зміцнювати всебічне стратегічне партнерство на основі взаємної поваги й уваги до інтересів один одного. Таким чином, завершилася пато-

ва ситуація, яка тривала 4 місяці у двосторонніх відносинах, що створило можливості для відновлення між двома державами взаємної політичної довіри. У свою чергу французька сторона підтвердила свою прихильність політиці одного КНР і визнала, що Тибет є невід'ємною частиною території КНР, відмовившись підтримувати «незалежність» даного автономного району у будь-яких формах. Н. Саркозі під час зустрічі з Ху Цзіньтао зазначив, що незалежно від змін у китайсько-французьких відносинах він завжди дотримувався позиції, згідно з якою у світі існує тільки один Китай, а Тайвань і Тибет є невід'ємною частиною території Китаю [5].

Зміцненню позитивних тенденцій у двосторонніх відносинах посприяло проведення у 2011 р. у КНР й у Франції перехресних років французької та китайської мови, у рамках яких було організовано понад 200 заходів. Став зрозумілим той факт, що інтерес до вивчення китайської мови у Франції та французької мови у КНР зростає рекордними темпами.

Однак, кровопролитні конфлікти у Лівії та Сирії протягом 2011-2012 рр. продемонстрували серйозні розбіжності між КНР і Францією у позиціях та оцінці цих подій. Офіційний Париж вважав, що у конфлікті, який стався у Сирії, слід надавати однозначну підтримку заколотникам, тоді як КНР і РФ зайняли протилежну позицію, яка полягала у пошуку збалансованого підходу та більш активному залученню ООН у врегулювання конфлікту [6].

У 2012 р. соціаліст Франсуа Олланд, який був обраний на пост Президента Франції, заявив про намір не тільки продовжувати розвивати відносини з Китаєм, але і надати цьому напрямку особливого значення. Під час свого виступу на Конференції послів, яка відбулася у серпні 2012 р., Ф. Олланд підкреслив роль КНР у світі, зазначивши, що «Китай має першочергове значення, і не тільки з економічної точки зору» [7].

У 2014 р. в Парижі відбулася конференція, присвячена 50-й річниці встановлення дипломатичних відносин між КНР і Францією. Голова КНР Сі Цзіньпін і Президент Франції Ф. Олланд взяли у ній спільну участь, виступивши з важливою промовою. Сі Цзіньпін узагальнив досвід, накопичений у розвитку двосторонніх відносин за останні 50 років, виклав політику та позицію китайської сторони з цього приводу, висловив надію на те, що сторони і надалі будуть розуміти та підтримувати один одного під час реалізації своїх планів [8].

Узагальнюючи досвід, накопичений за

останні 50 років у розвитку китайсько-французьких відносин, Сі Цзіньпін зазначив, що розвиваючи двосторонні контакти, КНР і Франція та їх народи виховали у собі дух незалежності та самостійності, взаєморозуміння, далекоглядності та взаємовигідного співробітництва. Обидві країни обрали для себе шлях розвитку, який відповідає їх національній специфіці, дотримуються зовнішньої політики незалежності та самостійності, активно виступають за багатосторонність і багатополярність світу, докладають невтомні зусилля у цьому напрямку. Китайсько-французька співпраця є взаємовигідною справою та неодмінно принесе ще більше користі обом націям, додасть ще більшої динаміки сталому розвитку двосторонніх відносин [9].

Для того, щоб китайсько-французькі відносини стали більш тісними, міцними й особливими, Сі Цзіньпін висунув наступні пропозиції: 1) дотримуватися принципу взаємної вигоди та спільного виграшу, незмінно прагнути до реалізації ще більших спільних інтересів; 2) зміцнювати економічне співробітництво, тим самим посилюючи економічну основу двосторонніх відносин; 3) виступати проти протекціонізму, більш чітко координуючи національну макроекономічну політику обох країн. Слід шляхом спільних зусиль сприяти просуванню реформ, що стосуються перетворення міжнародної економічної, фінансової та валютної систем, розвитку світової економіки.

Сі Цзіньпін підкреслив, що відкриття нової епохи тісного, міцного та всеосяжного стратегічного партнерства між КНР і Францією – єдиний вибір для обох країн. Глава держави висловив свою надію на те, що дві країни та їх народи будуть розуміти один одного, надавати один одному взаємну підтримку при реалізації своєї національної мрії [10].

У своєму виступі Ф. Олланд нагадав, що 50 років тому Франція стала першою західною країною, що встановила дипломатичні відносини з КНР, що свідчить про міцну дружбу та далекоглядності обох сторін. З того моменту минуло півстоліття, КНР домоглася величезних успіхів, ставши другою за величиною економікою світу. Її становище та вплив у міжнародному співтоваристві помітно збільшилися. Франція також безперервно розвивається, ставши другою за величиною економікою у рамках ЄС – країна лідирує на міжнародній арені у багатьох напрямках. У новий історичний період основи французько-китайського співробітництва стають міцнішими, і перспективи подібної співпраці – все більш багатообі-

цяючими. Обидві країни виступають за багатополарність світу, спільно сприяючи миру та процвітання. КНР і Франція проводять реформи, впроваджують інновації, представляючи сприятливі можливості для розвитку протилежної сторони. Франція готова проявити стратегічну далекоглядність і політичну сміливість, як це було 50 років тому, і зміцнити всеосяжне стратегічне партнерство з КНР, відкрити нову епохальну сторінку у двосторонніх відносинах [11].

На початку листопада 2015 р. Ф. Олланд здійснив другий державний візит до КНР, і сторони підписали спільну заяву щодо кліматичних змін, а також досягли важливого консенсусу щодо стимулювання міждержавних відносин. Глава китайської держави наголосив на важливості підвищення активності місцевих урядів і зміцнення зв'язків у торговельно-економічній, культурній, науково-технічній, освітній і туристичній сферах [12].

У вересні 2016 р. голова КНР провів двосторонні переговори з лідерами країн G20. Під час зустрічі з французьким президентом Ф. Олландом, Сі Цзіньпін зазначив, що Китай завжди розглядав Париж як важливого стратегічного партнера по співпраці. Відносини двох держав і далі будуть оцінюватися з точки зору стратегічних і довгострокових перспектив. За словами глави КНР, у його країні раді бачити ЄС процвітаючим і стабільним. Для Китаю, який завжди підтримував євроінтеграцію, важливо поглиблювати відносини та практичне співробітництво з ЄС. У свою чергу, Ф. Олланд відзначив успішне проведення саміту у Ханчжоу та досягнення важливих домовленостей з питань стимулювання зростання світової економіки [13].

КНР і Франція виступають за збереження принципів міжнародного права і статусу ООН, координують голосування в ООН щодо основних світових проблем, виступають з єдиних позицій на переговорах по Ірану, корейської проблеми та багатьох інших проблемних питань світової політики. Загальні інтереси та прагнення забезпечити умови для збереження миру і стабільності у різних регіонах світу, спільні зусилля з обмеження впливу західних держав і поширення їх агресивної політики, бажання зберегти за ООН статус головної міжнародної організації дають підстави з оптимізмом дивитися на перспективи співпраці країн у Генеральній Асамблеї.

У 2004 р. Представники КНР, ФРН, РФ, Франції, з яких три мають право вето при голосуванні у РБ ООН, зажадали внести важливі

поправки до проекту нової резолюції щодо Іраку. Головна ініціатива цих чотирьох країн, які виступали проти початку війни в Іраку, полягає у тому, щоб наділити тимчасовий уряд Іраку правом самому вирішувати, чи зберігати на території своєї країни багатонаціональні збройні сили, а також обмежити термін їх перебування до січня 2005 р. Китайські дипломати в ООН відзначили, що цей документ у цілому підтримали Росія, Франція та Німеччина [4; 14].

Підтвердженням прагнення Франції розвинути економічні відносини з КНР став візит у 2014 р. до КНР Президента Франції Ф. Олланда з метою забезпечення реалізації угод щодо купівлі обладнання для атомних електростанцій, літаків компанії «Airbus» і швидкісних поїздів для пасажирських перевезень.

Китай має значні фінансові резерви, а європейські країни відчувають великий дефіцит грошового балансу. Китайські споживачі все частіше купляють французьку високоякісну продукцію, вино та сири. Продаж шампанського зріс у КНР за останні роки на 33%. Кількість сирів, які постачаються з Франції за останні 5 років збільшилась на 340%.

Представники уряду Франції постійно відвідують КНР з метою розвитку й активізації торговельних відносин між двома країнами. Об'єм торгівлі Франції з КНР складає всього 1,3% від загального зовнішньоторговельного обороту, у той час як на Німеччину припадає 5%. Торговельний дефіцит Франції з КНР склав у 2012 р. 34 млрд. дол. Керівництво Франції сподівається, що ріст споживання продукції французьких компаній призведе до росту інвестицій із Франції до Китаю й як наслідок викличе підйом французької економіки.

Китай також зацікавлений у співробітництві з Францією. Однією з головних переваг Франції є те, що влада останньої всіляко вітає та схвалює інвестиції китайських компаній, на відміну від США, які ввели значну кількість обмежень і загороджувальних бар'єрів для китайського бізнесу [15].

Між КНР і Францією було підписано близько 50 контрактів на загальну суму в 18 млрд. євро. КНР замовила Франції 70 літаків «Airbus» на 7 млрд. євро, а також випустить спільно з французами 1000 вертольотів. Були також підписані договори про співпрацю у сфері автомобілебудування, енергетики, атомної промисловості, екології та соціального забезпечення.

За рівнем прямих інвестицій у Франції, КНР знаходиться в останніх рядках рейтингів, ледь досягаючи 4 млрд. євро (близько 0,7% від усіх

прямих іноземних інвестицій). І це не з вини китайських підприємств, які вже отримали від Державної ради КНР «зелене світло» на масове придбання активів за кордоном. Справа була у бар'єрах, які ставила Франція для інвесторів з інших країн, крім західних. На цю ситуацію Ф. Олланд відреагував договором щодо спрощення інвестицій для китайських підприємств [1; 16].

Сьогодні КНР займає 5-е місце як постачальник товарів до Франції, випереджаючи США (перші місця належать чотирьом країнам ЄС). Частка китайських товарів на французькому ринку становить 7%. Однак за окремими напрямками китайська продукція займає перше місце. Особливо важливо, що КНР є головним постачальником до Франції електроніки (21,9%), випереджаючи Німеччину та США. Лідирує він і за поставками шкіряних виробів та одягу (29,3%) [2; 17].

КНР проявляє певний інтерес до співпраці з Францією також у галузі атомної енергетики. Експерти проорокують, що потреба в енергії у світі до 2030 р. збільшиться на 40% у порівнянні з 2010 р. Уже сьогодні виробничі потужності Китаю відчувають дефіцит в енергоресурсах. У цих умовах там прийнято програму будівництва АЕС, в якій задіяні французькі фірми. Такі компанії, як «Арева», «Альстом», а також Комісаріат з атомної енергії за останнє десятиліття зміцнили свої позиції на китайському ринку й активно беруть участь у будівництві АЕС (Дайя Бей, Лінг Ao). Двостороннє співробітництво між КНР і Францією в енергетичному секторі посилюється і протягом останніх років переросло у стратегічне партнерство, тим самим підвищуючи безпеку енергопостачання в обох країнах і, допомагаючи на міжнародному рівні пом'якшити наслідки зміни клімату [18].

Отже, на початку XXI ст. у політичних відносинах КНР і Франції зберігається традиція обопільних візитів на високому рівні, зміцнюється двостороннє політичне співробітництво, розвиваються торгово-економічні зв'язки, розширюється координація та співпраця у всіх галузях, зміцнюється дружба та контакти між народами двох країн, зберігається стабільний і здоровий клімат міждержавних відносин.

Франція – країна відкрита для інвесторів і своїх, і китайських. Зараз все більше і більше китайських компаній вибирають французький ринок. Відносини між КНР і Францією розвиваються цілком позитивно, а причиною цьому служить розвиток практичного співробітництва між сторонами на основі принципів взаєм-

ної поваги, рівноправ'я, взаємної вигоди. Партнерство з КНР дозволяє Франції посилювати свої позиції всередині ЄС. Поряд з цим і ЄС використовується офіційним Парижем в якості точки опори для побудови плідних взаємозв'язків з КНР. Значення китайсько-французьких відносин підкреслюють і двосторонні урядові консультації на найвищому рівні, які проходять щорічно у Парижі та Пекіні.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Lanteigne M. Chinese foreign policy: an introduction / Marc Lanteigne. – 2nd ed. – Milton Park, Abingdon, Oxon; New-York: Routledge, 2013. – 208 p.
2. Krotz U. History and Foreign Policy in France and Germany / Ulrich Krotz. – Springer, 2015. – 239 p.
3. Зверева Т. Франция и Китай / Татьяна Зверева [Електронний ресурс] // Сетевое издание Центра исследований и аналитики Фонда исторической перспективы. – 2012. – 30 ноября. – Режим доступа: http://www.perspektivy.info/history/francija_i_kitaj_2012-11-30.htm
4. Sutter S.R. Chinese Foreign Relations – Power and policy since the Cold War / S.R. Sutter. – Lanham, MD, Rowman and Littlefield Publishers, 2008 – 439 p.
5. Китай и Франция намерены вывести двусторонние отношения из тупика путем восстановления взаимного политического доверия [Електронний ресурс] // Газета «Жэньминь Жибао». – 2009. – 3 апреля. – Режим доступа: <http://russian.people.com.cn/31521/6628835.html>
6. Тимофеев О. А. Структура и модель развития китайско-французского партнерства: уроки и возможности для России / Олег Анатольевич Тимофеев // Китай в мировой и региональной политике. История и современность. – М.: Институт Дальнего Востока Российской академии наук, 2016. – № 21. – Т. 21. – С. 189-200.
7. Speech by M. François Hollande, President of the Republic, at the opening of Ambassadors' Week [Електронний ресурс] // Embassy of France in London [official web-site]. – 2012. – 25 of August. – Режим доступа: <https://uk.ambafrance.org/President-Hollande-outlines-French-foreign-policy>
8. Лидеры Китая и Франции приняли участие в конференции по случаю 50-летия установления дипотношений [Електронний ресурс] // Газета «Жэньминь Жибао». – 2014. – 28 марта. – Режим доступа: <http://russian.people.com.cn/31520/8582140.html>
9. Speech by H.E. Mr. Xi Jinping President of the People's Republic of China at the Meeting Commemorating the 50th Anniversary of the Establishment of China-France Diplomatic relations [Електронний ресурс] // Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China [official web-site]. – 2014. – 27 of March. – Режим доступа: http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zzyjh_665391/t1147894.shtml
10. Там само.
11. Chinese, French presidents pledge to open new era for bilateral ties [Електронний ресурс] // Xinhuanet.com. – 2014. – 28 of March. – Режим доступа: http://news.xinhuanet.com/english/china/2014-03/28/c_133219464.htm
12. Си Цзиньпин встретился с президентом Франсуа Олландом [Електронний ресурс] // СИНЬХУА Новости. – 2015. – 30 ноября. – Режим доступа: http://russian.news.cn/2015-11/30/c_134868910.htm
13. Председатель КНР провел двусторонние переговоры с лидерами стран G 20 [Електронний ресурс] // Центральное телевидение Китая. – 2016. – 6 сентября. – Режим доступа: <http://russian.cctv.com/2016/09/06/VIDEhMQXTdxGiHR7PuaEX5LK160906.shtml>
14. КНР, РФ, Франция и ФРГ внесли значительные поправки в проект резолюции СБ ООН по Ираку [Електронний ресурс] // Podrobnosti.ua. – 2004. – 27 мая. – Режим доступа: <http://podrobnosti.ua/123734-knr-rf-frantsija-i-frg-vnesli-znachitelnye-popravki-v-proekt-rezoljutsii-sb-oon-po-iraku.html>
15. Экономические отношения Франции и Китая [Електронний ресурс] // WomenJournal. – 2014. – 23 декабря. – Режим доступа: <https://women-journal.com/puteshestvuem-po->

miru/novosti-turizma/14883.html

16. Зачем Китаю Франция? [Электронный ресурс] // «Русский очевидец». – 2014. – 31 марта. – Режим доступа: <http://rusoch.fr/lang/ru/soc/zachem-kitayu-franciya.html>

17. Economic relations between France and China [Электронный ресурс] // France Diplomatie. – 2016. – Режим доступа:

<http://www.diplomatie.gouv.fr/en/country-files/china/france-and-china/>

18. Фан Тинтин. Энергетическая политика КНР на современном этапе: Автореф. дис. ...канд. полит. наук: 23.00.04 / Московский государственный университет имени М.В. Ломоносова / Фан Тинтин. – М., 2012. – 29 с.

Новосілецька Альона *Китайсько-французькі відносини на початку XXI століття*

У статті здійснено аналіз сучасного стану китайсько-французького співробітництва, що розкриває взаємодію двох країн на двосторонньому та регіональному рівнях. Автором обґрунтовано розширення зовнішньополітичного співробітництва Франції та КНР на початку XXI ст.; визначено яким є ставлення уряду Франції до Тайванської проблеми; надано характеристику сучасному стану та факторам розвитку торгівлі між Францією і КНР на початку XXI ст.; простежено перспективи подальшого розвитку співробітництва між двома країнами в енергетичній та інвестиційній галузях; визначені спільні та відмінні риси позицій КНР та Франції щодо міжнародних і регіональних проблем у рамках ООН.

Ключові слова: зовнішня політика, КНР, Франція, політичні відносини, економічне співробітництво, інвестиції, ООН

Новосилецкая Алена *Китайско-французские отношения в начале XXI века*

В статье осуществлен анализ современного китайского-французского сотрудничества, который раскрывает взаимодействие двух стран на двустороннем и региональном уровнях. Автором обосновано расширение внешнеполитического сотрудничества Франции и КНР в начале XXI века; определен характер отношения правительства Франции к Тайваньской проблеме; охарактеризованы современное состояние и факторы развития торговли между Францией и КНР в начале XXI в.; прослежены перспективы дальнейшего сотрудничества между двумя странами в энергетической и инвестиционной областях; определены общие и отличительные черты позиций КНР и Франции по международным и региональным проблемам в рамках ООН.

Ключевые слова: внешняя политика, КНР, Франция, политические отношения, экономическое сотрудничество, инвестиции, ООН

Novosiletska Aliona *Chinese-French relations at the beginning of the XXI century*

The article analyzes current Chinese-French cooperation, which reveals the interaction of the two countries at the bilateral and regional levels. The author justified the expansion of foreign policy cooperation between France and China at the beginning of the 21st century; defines the nature of the French government attitude towards the Taiwan problem. Also the current state and factors of trade development between France and China at the beginning of the 21st century are characterized; perspectives of further development of cooperation between the two countries in the energy and investment fields are tracked; the common and distinctive features of the positions of the PRC and France on international and regional problems within the UN framework have been determined. The author comes to the conclusion that the relations between the PRC and France are developing quite positively, and the reason for this is the development of practical cooperation between the parties based on the principles of respect, equality and mutual benefit. France is interested in developing mutually beneficial economic and trade ties with the PRC. Partnership with the PRC allows France to strengthen its positions within the EU. Along with this, the EU also uses official Paris as a foothold for building fruitful relations with the PRC. The importance of Sino-French relations is underscored by bilateral high-level government consultations, which are held annually in Paris and Beijing.

Keywords: foreign policy, China, France, political relations, economic cooperation, investments, UN

Рецензенти:

Годоров І.Я., д.і.н., професор

Шкляж Й.М., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 08.05.2017 р.